

BOTĀNISKO PĒTĪJUMU VĒSTURE DIENVIDAUSTRUMLATVIJĀ**Uvis Suško, Pēteris Evarts-Bunders**

Daugavpils Universitātes Sistemātiskās bioloģijas institūts, e-pasts: uvis.susko@biology.lv,
peteris.evarts@biology.lv

Dienvidaustrumlatvija, kas aptver Dienvidlatgali un Austrumsēliju, glabā sevī bagātu Latvijas botānisko pētījumu vēsturi. Pirmos pētījumus šajā apgabalā Ilūkstes apkārtnē 1818. gadā uzsāka lietuviešu izcelsmes Romas katoļu priesteris un ilggadīgais kādreizējās Ilūkstes Misionāru skolas dabaszinātņu skolotājs Jāzeps Fedorovičs (1777 – 1860). Vēlāk 19. gadsimtā tos turpināja Eduards Lēmanis (1841 – 1902), Teofilis Bīnerts (1833 – 1873) un Kārlis Reinholds Kupfers (1872 – 1935). Izcilie Latvijas un Baltijas botāniķi E. Lēmanis un K. R. Kupfers savas zinātniski pētnieciskās gaitas uzsāka Grīvas apkārtnē pie Daugavpils. 20. gadsimta sākumā teritorijā veikti tikai epizodiski pētījumi (K. R. Kupfers, N. Malta). Jaunu vērienu tie ieguva līdz ar Latvijas Republikas nodibināšanos 1918. gadā. Ievērojamākie pirmās Latvijas Republikas laika Dienvidaustrumlatvijas floras pētnieki bija N. Malta, K. Starcs, A. Villerts un A. Apinis. Peckara laikā pētījumi aktivizējās līdz ar Daugavpils Pedagoģiskā institūta nodibināšanu 1952. gadā, kad sāka veidoties tagadējās Daugavpils Universitātes herbārijs. 1950. – 1960. gados apgabala floru pētījuši daudzi pazīstami Latvijas botāniķi un biologi – A. Rasiņš, E. Vimba, A. Āboliņa, A. Mauriņš, I. Riekstiņš, K. Birkmane, E. Ozoliņa, A. Šulcs, Ģ. Gavrilova un Z. Spuris. Nozīmīgus pētījumus, sākot ar 1975. gadu, reģionā veica Latvijas Universitātes (toreiz Zinātņu akadēmijas) Bioloģijas institūta Botānikas laboratorijas kolektīvs L. Tabakas vadībā un to rezultātā tika izdotas plašas monogrāfijas par Dienvidaustrumlatvijas floru. Laika posmā no 1976. līdz 1983. gadam Daugavas ielejā veiktos pētījumus monogrāfijā apkopoja I. Fatare. Teritorijas dendrofloru vairāku gadu desmitu garumā pētījuši Nacionālā Botāniskā dārza dendrologi Raimonda Cinovska vadībā, bet kopš 1993. gada dendroloģiskos pētījumus šeit turpina P. Evarts-Bunders. Brioloģiskos pētījumus apgabalā veikuši A. Āboliņa, B. Bамbe un U. Suško. Ūdensaugu pētījumus teritorijas ezeros 1986. gadā uzsācis U. Suško. Mieturālņu pētījumus apgabalā veikuši U. Suško un E. Zviedre. Pēdējos gadu desmitos fitosocioloģiskos pētījumus apgabalā veic B. Bамbe, V. Kreile, M. Laiviņš, M. Pakalne, N. Priedītis, S. Rūsiņa un L. Salmiņa. Jaunākajā laikā apgabala botāniskie pētījumi noris 2006. gadā izveidotā Daugavpils Universitātes Sistemātiskās bioloģijas institūta vadībā.

IEVADS

Botānisko pētījumu vēsture un devums Dienvidaustrumlatvijā, kas ietver sevī Austrumsēliju un Dienvidlatgali, ir bijis ļoti dāsns un ražīgs. Gandrīz visa 19. gadsimta garumā šeit krustojušies vairāku izcilu Latvijas un Lietuvas botāniķu ceļi, savijoties kopā gan Viļņas Universitātes (dibināta 1578. gadā), gan Tērbatas Universitātes (dibināta 1632. gadā) botānikas skolu ietekmei. Īpaša vieta šajā tradīciju saskarsmē pieder Ilūkstei, kur savu zinātnisko darbību uzsāka un vairāku gadu desmitu garumā turpināja pirmais Dienvidaustrumlatvijas botāniķis Jāzeps Fedorovičs, kā arī Daugavpilij ar tās agrāko priekšpilsētu Grīvu, kur savas pirmās zinātniskās gaitas uzsāka izcilie Latvijas un visas Baltijas botāniķi Eduards Lēmanis un Kārlis Reinholds Kupfers. Šajā rakstā pētījumus no 1818. gada līdz 1940. gadam apkopojis U. Suško, bet no 1940. gada līdz mūsdienām – P. Evarts-Bunders.

JĀZEPA FEDORoviČA PĒTĪJUMI AUSTRUMSĒLIJĀ UN DIENVIDLATGALĒ 1818. – 1851. GADĀ

Pirmos botāniski floristiskos pētījumus Sēlijā – Ilūkstes apkārtnē 1818. gadā un vismaz jau kopš 1824. gada arī Latgalē – Kalupes apkārtnē uzsāka lietuviešu izcelsmes Romas katoļu priesteris un ilggadīgais Ilūkstes misionāru skolas dabaszinātņu skolotājs Jāzeps Fedorovičs (Józef Fiedorowicz, arī Juozapas vai Juozas Fedoravičius un Jozefs Fedorovičs). Viņš ir dzimis 1777. g. 13. februārī bajāra ģimenē Lietuvas Žemaitijā – Šakinas draudzē, kas atrodas aptuveni 15 kilometrus no Latvijas robežas netālu no Ukriem.

1. attēls. Kādreizējā jezuītu klostera ēka Ilūkstē (celta 1769. gadā). U. Suško foto, 2004. gada 9. novembris.

2. attēls. Ilūkstes Sv. Urzulas jezuītu baznīca īsi pirms tās sagraušanas 1913. gadā (celta 1769. gadā, daļēji sagrauta 1914. gadā, atlikušās drupas iznīcinātas 1955. gadā). Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Pieminekļu dokumentācijas centra krājums.

3. attēls. Lietuvas un Latvijas botāniķi – 22. Baltijas botāniķu ekspedīcijas dalībnieki pie Dienvidaustrumlatvijas pirmā botāniķa Jāzepa Fedoroviča atdusas vietas Ilūkstes katoļu kapos (no kreisās uz labo) – Dr. Zofija Sinkevičienē (Lietuva), Dr. Valerijus Rašomavičius (Lietuva), Uvis Suško (Latvija) un Dr. Ilona Jukonienē (Lietuva). Jānusa Pāla foto, 2008. gada 16. jūlijs.

1807. gadā trīsdesmit gadu vecumā viņš pabeidza slaveno Kražu ģimnāziju Lietuvā un 1808. gadā iestājās Lāzaristu Misionāru ordenī, ko 1625. gadā dibinājis Sv. Vincents no Paulas, un tā vadītajā Viļņas Pestītāja Kalna Garīgajā seminārā (Gizycki 1909; Dagys 1938; Biržiška 1940). Studējot seminārā, jau 1810. gadā viņu kā klēriķi nosūtīja kalpot uz Ilūksti, kur 1811. gadā viņš beidza teoloģiskās studijas kādreizējā Ilūkstes jezuītu klosterī (celts 1769. gadā, 1. att.) un tika iesvētīts par priesteri slavenajā Ilūkstes Sv. Urzulas jezuītu baznīcā (2. att.). Jāatzīmē, ka šī bija skaistākā jezuītu baznīca Baltijā, kas tika uzcelta 1769. gadā, bet diemžēl daļēji sagrauta 1. Pasaules kara sākumā 1914. gadā. Vēlāk gan bija domāts šo baznīcu atjaunot, diemžēl Latvijas Republikas okupācija 1940. gadā un tālaika varas īstenotā atlikušo baznīcas drupu uzspridzināšana 1955. gadā liedza šo ieceri īstenot (Svilāns 1995; Kaminska, Bistere 2006; Ogle 2008). No 1810. līdz 1835. gadam Jāzepts Fedorovičs strādāja par Ilūkstes Misionāru skolas dabaszinātņu skolotāju (līdz cariskās Krievijas valdības veiktajai skolas slēgšanai), kas visticamāk pastāvēja kādreizējā Ilūkstes jezuītu klostera ēkā. 1819. gada baznīcas vizitācijā viņš minēts kā Ilūkstes Sv. Urzulas jezuītu baznīcas prefekts, no 1828. līdz 1849. gadam viņš kalpoja šajā baznīcā kā Ilūkstes vikārs, bet no 1850. gada līdz mūža beigām kā monsinjors. Priesteris J. Fedorovičs aizgāja mūžībā 1860. g. 4. aprīlī Ilūkstē, sasniegdams 83 gadu vecumu, no kuriem 50 ražīgākie gadi (1810 – 1860) tika pavadīti Ilūkstē. Viņš ir apglabāts Ilūkstes kapos un viņa piemiņa šeit tiek kopta (3. att.).

J. Fedorovičs Ilūkstes tuvākās un tālākās apkārtnes floras izpētei veltīja kopumā 33 sava mūža gadus. Pateicoties viņa pētījumiem, droši var apgalvot, ka Ilūkstes apriņķis kļuva par 19. gadsimta 1. pusē vispilnīgāk izpētīto apgabalu Latvijā, kā arī vienu no floristiski vislabāk apgūtajām teritorijām Baltijā kopumā (Suško 1997a, 2007a; 2009b, 2009d; Suško, Evarts-Bunders 2008). Daļa pētījumu veikti arī Dienvidlatgalē jeb toreizējā Daugavpils apriņķī, kā arī mūsdienu Lietuvas un Baltkrievijas teritorijā gar Latvijas pierobežu. Pētījumus J. Fedorovičs veica ciešā sadarbībā ar tālaika pazīstamākajiem Lietuvas botāniķiem, galvenokārt ar savu laikabiedru, Viļņas Universitātes farmācijas profesoru Janu Frederiku Volfangu (Jan Frederyk Wolfgang, 1776 – 1859) (Babic, Grębecka 1988). J. Fedoroviča pētījumi ir apkopoti 2 rokrakstos poļu valodā. Pirmais no tiem ir sarakstīts 1830. gadā un saucas “Katalog roślin około Hłukszty znalezionych i zdeterminowanych przez ks. Józefa Fiedorowicza nauczyciela historyi naturalnej w szkole Hłuszańskieij porządkiem Linneusza i nazwiskami jego, roku 1830 zrobiony” (Fiedorowicz 1830). Šis rokraksts kopā ar 36 citiem botāniskajiem rokrakstiem par Krievijas impērijas rietumu apgabalu floru 1875. gadā tika uzdāvināts Kijevas Dabaspētnieku biedrības bibliotēkai un varētu būt joprojām saglabājies kādā no Kijevas bibliotēkām (Paczoski 1896). Otrs rokraksts – “Katalog roślin dziko rosących i niektórych przyswojonych około Hłukszty przez X. Jozefa Fiedorowicza od roku 1818 aż dotąd postrzeżonych i

zadeterminowanych, według układu Linneusza roku 1851. napisany. Nazwiska roślin polacinie, popolsku i politewsku“ tika pabeigts un autora parakstīts 1851. gada 5. jūlijā. Pagājušā gadsimta trīsdesmito gadu otrajā pusē tas tika nejauši atrasts Kauņas Garīgā semināra bibliotēkā, bet šodien glabājas Lietuvas Nacionālajā bibliotēkā Viļņā, kur, pateicoties Latvijas botāniķu pūlēm, tika no jauna atklāts 1993. gada rudenī (Dagys 1938; Suško 1997a, 2007a, 2009b, 2009d). Tas ir divreiz biežāks par 1830. gada rokrakstu un satur 88 lapaspuses. Šajā rokrakstā J. Fedorovičs ir iekļāvis Ilūkstes apriņķī un tā apkārtnē atzīmētos 962 taksonus, no kuriem 868 ir ziedaugi, 23 – paparžaugi, 14 – sūnas, 24 – ķērpji, 28 – sēnes un 5 – aļģes (Fiedorowicz 1851; Dagys 1938; Galinis 1968; Suško 1997a, 2007a, 2009b, 2009d). Zināmu daļu no J. Fedoroviča atzīmētajiem augiem veido arī tolaik dārzos un apstādījumos sastopamie krāšņumaugi. J. Fedorovičs rūpīgi vāca arī herbāriju, ko regulāri sūtīja uz Viļņas Universitāti profesoram J. F. Wolfgangam (Fiedorowicz 1822 – 1831). Viņš ir savācis kopumā ap 1000 lapu lielu herbāriju, no kura aptuveni 120 lapas joprojām glabājas Viļņas Universitātē, bet atlikusī daļa varētu būt saglabājusies Kijevā, uz kuriem tikusi izvesta dažādos juku laikos (Regelis 1939; Zinkus 1978; Natkevičaitē-Ivanauskienē 1994; Suško 1997a, 1998, 2007a, 2009b, 2009d). Arī pašā Ilūkstes Misionāru skolā savulaik glabājies 886 lapu liels mācību herbārijs, ko acīmredzot J. Fedorovičs kopā ar saviem skolniekiem bija savācis mācību darbam (Gizycki 1909). Pie skolas viņš bija iekārtojis bagātīgu botānisko dārzu, vēlāk arī meteoroloģisko staciju (Biržiška 1940). Savos pētījumos J. Fedorovičs lielu uzmanību pievērta Baltijas floras ģeogrāfiskajām īpatnībām, raksturoja augu saimniecisko izmantošanu (piemēram, ārstniecībā, uzturā, apstādījumos u.c. nozarēs), kā arī pielietojumu tautas tradīcijās (Babicz, Grebecka 1988). Viņš, piemēram, norāda, ka latvietes Līksnā un Nīcgalē Pūpolu svētdienā kopā ar citām zālēm uz baznīcu nes arī āmuļus (Fiedorowicz 1851). Tāpat viņš veica arī dažādus eksperimentus, mēģinot ieaudzēt dārzā citiem reģioniem raksturīgus augus (piemēram, vijīgo efeju *Hedera helix*) un novērojot to augšanas gaitu.

Daudzus augus J. Fedorovičs Latvijas teritorijā ir konstatējis pirmo reizi, piemēram, pūkaino asinszāli *Hypericum hirsutum*, skarbmataino kārveli *Chaerophyllum hirsutum*, bezlapu epipogiju *Epipogium aphyllum*, smaillapu glīveni *Potamogeton acutifolius*, peldošo ezerriekstu *Trapa natans*, Benekena zaķauzu *Bromopsis benekenii*, Bohēmijas gandreni *Geranium bohemicum*, balto āmulī *Viscum album* un citas. Vecākie zināmie J. Fedoroviča herbāriji Viļņas Universitātē ir 1823. gadā Ilūkstes apkārtnē ievāktā pūkainā asinszāle un 1824. gadā Kalupes ezerā ievāktais peldošais ezerrieksts (Suško 2002a, 2009b, 2009d; Suško, Evarts-Bunders 2008). Savukārt, pēc viņa 1825. gadā Dvietes mežā pie Ilūkstes ievāktās graudzāles herbārija izcilais Lietuvas botāniķis Staņislavs Batiss Gorskis (1802 – 1864) 1849. gadā aprakstīja zinātnei jaunu sugu – Lietuvas ūdenszāli *Glyceria lithuanica* (Gorski) Gorski. Interesanti atzīmēt, ka vairākas J.

Fedoroviča laikā no 1823. līdz 1833. gadam atrastās retās augu sugas arī mūsdienās joprojām ir sastopamas savās senajās atradnēs, piemēram, pūkainā asinszāle *Hypericum hirsutum* un Benekena zaķauza *Bromopsis benekenii* Pilskalnē, Bohēmijas gandrene *Geranium bohemicum* Raudas mežā, pļavas linlape *Thesium ebracteatum* Dvietes apkārtnē un mežloks *Allium ursinum* Nīcgales apkārtnē. Līdztekus floristiskajiem pētījumiem J. Fedorovičs no tautas mutes vāca arī lietuviešu augu nosaukumus (starp tiem ir arī vairāki latviešu valodas augu nosaukumi), kā arī veidoja tos pats (Dagys 1938). Ir saglabājušās divpadsmit J. Fedoroviča vēstules profesoram J. F. Volfgangam (glabājas Viļņā), un, spriežot pēc tām, Ilūkstes priesteris ir bijis aizrautīgs un ļoti apdāvināts botāniķis (Fiedorowicz 1822 – 1831). Savā grāmatā par Ilūkstes priesteriem misionāriem pazīstamais katoļu vēsturnieks Jans Mareks Gižickis (1844 – 1925), kas personīgi bija ticis ar priesteri Jāzepu Fedoroviču, raksturo viņu sekojoši (Giżycki 1909): „Ļoti pazīstama un cienījama personība. Gadus 50 nodzīvojis Ilūkstē, darbodamies dažādās nozarēs, bet vienmēr ar aizrautību un pienesumu. Botānika bija viņa iemīļota nodarbošanās, pie kuras strādāja visuzcītīgāk, un viņa pētījumi šajā nozarē ļāva viņu iepazīt dažādiem tālaika zinātniekiem, ar kuriem viņš sarakstījās un kuri ar atzinību atsaucās uz viņa zināšanām un pat noteiktiem sasniegumiem attiecībā uz vietējo floru. [...] Pēc skolu slēgšanas viņš nepārstāja nodarboties ar zinātni, veltot tai visus no priesterības pienākumiem brīvos brīžus.” Sava lielā ieguldījuma dēļ priesteris Jāzeps Fedorovičs ir uzskatāms par vienu no izcilākajiem Latvijas un Sēlijas botāniķiem.

EDUARDA LĒMAŅA PĒTĪJUMI AUSTRUMSĒLIJĀ UN KRĀSLAVĀ 1858. GADĀ

Nākamos nozīmīgos pētījumus Ilūkstes apriņķī 1858. gada vasarā veica toreiz vēl tikai 17 gadus vecais ģimnāzijas priekšpēdējās klases audzēknis Eduards Lēmanis (Eduard Lehmann, dzim. 1841. g. 20. maijā (2. jūnijā) Rīgā – mir. 1902. g. 5. (18.) maijā Rēzeknē), kas vēlāk arī kļuva par vienu no izcilākajiem Latvijas un, jo īpaši, Latgales botāniķiem. Tajā laikā ilgāk par mēnesi – no jūnija beigām līdz augusta sākumam viņš uzturējās pie radiem Kalkūnes muižā pie Grīvas (šodien Daugavpils pilsētas daļa Daugavas kreisajā krastā), no kurienes veica regulāras ekskursijas līdz pat Pilskalnei un Ilūkstei rietumos (kur sava mūža pēdējos gadus pavadīja priesteris Jāzeps Fedorovičs), Bruņenei, Skrudalienai, Salienai un Lielbornei austrumos, kā arī Kurcumam, Ēģiptei un Kumpinišķiem dienvidos gar tagadējo Lietuvas robežu (4. att.). Daļa pētījumu Smelīnas (Smėlynė), Tabores (Tabaras) un kādreizējās Novajas Dzerevņas apkārtnē veikti arī mūsdienu Lietuvas teritorijā, kas toreiz piederēja Kurzemes guberņai. Vienā no izbraucieniem E. Lēmanis apmeklēja arī Krāslavu. Pētījumu rezultāti tika nopublicēti rakstā „Beitrag zur Kenntniss der Flora Kurlands”, ko 1859. gadā savā izdevumā „Archiv für die

Naturkunde Liv-, Ehst- und Kurlands” izdeva Tērbatas Dabaspētnieku biedrība (Lehmann 1859). Pētījumu gaitā E. Lēmanis aplūkotajā apgabalā konstatēja visai ievērojamu sugu skaitu – kopumā 593 vaskulāro augu taksonus, to vidū arī vairākas Latvijas teritorijai jaunas un ļoti retas sugas – cepuraino neotianti *Neottianthe cucullata* Medumos, garlapu cefalantēru *Cephalanthera longifolia* Ilūkstes apkārtnē, dzelteno dzegužkurpīti *Cypripedium calceolus* Trīskapču mežā pie Kumbuļiem, purva mātsakni *Angelica palustris* Sventes ezera krastā, dzelteno pikri *Pycnus flavescens* Sventes un Medumu ezera krastos, kā arī tumšo doni *Juncus stygius* Meduma ezera krastā. Jāpiezīmē, ka tajā laikā E. Lēmanim gandrīz nekas nebija zināms par priestera Jāzepa Fedoroviča lielo ieguldījumu Ilūkstes apriņķa floras izpētē. Arī vēlāk, izdodot savu fundamentālo „Latgales un kaimiņapgabalu floru”, E. Lēmanis par J. Fedoroviča pētījumiem varēja uzzināt tikai nedaudz un pastarpināti no citu autoru darbiem (Suško 2009b).

4. attēls. Agrākā Kalkūnes muižas ēka, kurā E. Lēmanis uzturējās 1858. gada vasarā, veicot botāniskās ekskursijas pa Ilūkstes apriņķi. U. Suško foto, 2009. gada 6. marts.

TEOFILA BĪNERTA PĒTĪJUMI AUSTRUMSĒLIJĀ 1860. GADĀ

Nākamos nozīmīgos pētījumus Ilūkstes apriņķī jau pēc 2 gadiem 1860. gada jūlija trešajā dekādē un augusta sākumā veica toreizējais Tērbatas Botāniskā dārza direktora palīgs, botāniķis un entomologs Teofilis Bīnerts (Theophil Bienert, dzim. 1833. g. 15. (28.) maijā Kandavā – mir. 1873. g. 17. (30.) aprīlī Rīgā). Viņš veica pētījumus pa ceļam no Slates uz Ilūksti, Grīvā, Salienā, Sīķelē, Ilgās un Ezernē (pie Šēnheidas ezera) (Bienert 1861, Suško 2009b). T. Bīnerta pētījumi bija plaši un apjomīgi, diemžēl viņa pārgrās aiziešanas dēļ to rezultāti netika pienācīgi nopublicēti. Laimīgā kārtā visi viņa nozīmīgākie atradumi tomēr ir iekļauti E. Lēmaņa „Latgales un kaimiņapgabalu florā” (Lehmann 1895). Kopumā E. Lēmaņa florā minētas 114 T. Bīnerta Ilūkstes apriņķa mūsdienu Daugavpils un Ilūkstes novada robežās konstatētās augu sugas, starp tām arī vairākas retas un ļoti retas, piemēram, dzeltenā dzegužkurpīte *Cypripedium calceolus*, ūdenspiparu sīkeglīte *Elatine hydropiper*, olveida pameldrs *Eleocharis ovata*, ārstniecības rūgtene *Gratiola officinalis*, reibuma kārvele *Lolium temulentum*, dzeltenā pikre *Pycreus flavescens* un ūdens ērkšķuzāle *Scolochloa festucacea*. T. Bīnerts ir pirmais botāniķis, kas pētījis Ilgu apkārtni un E. Lēmaņa florā ir minētas kopumā 43 viņa šeit atzīmētās augu sugas (Lehmann 1895).

EDUARDA LĒMAŅA PĒTĪJUMI LATGALĒ 1866. – 1902. GADĀ

1860. gadā pēc ģimnāzijas pabeigšanas E. Lēmanis iestājās Tērbatas Universitātē, taču materiālu apsvērumu dēļ izvēlējās studēt medicīnu, nevis bioloģiju. 1866. gadā viņš absolvēja universitāti un jau kā brīvi praktizējošs ārsts apmetās uz dzīvi Varakļānos, kur vienlaicīgi varēja sākt savu lielo Latgales floras izpēti darbu (Kupffer 1902; Suško 1993b, 2009b; Fatore 1994; Vīksna 2004). Te 1872. gadā viņš apprecējās un jau 1874. gadā pārcēlās dzīvot uz tuvējo apriņķa pilsētu Rēzekni. Sākumā viņš bija domājis palikt Rēzeknē tikai dažus gadus un vēlāk pārcelties uz kādu lielāku pilsētu, vislabprātāk Rīgu, tomēr materiālie apstākļi laimīgā kārtā lika viņam palikt uz vietas un līdz pat mūža beigām nodzīvot pilsētā, ko viņš arvien vairāk iemīlēja. Septiņpadsmit gadu garumā no 1866. līdz 1882. gadam E. Lēmaņa veiktie Latgales floras pētījumi bija galvenokārt nejauši, un tie notika dodoties ārsta vizītēs un pastaigās. Pateicoties arvien tuvākai draudzībai ar ievērojamo Baltijas botāniķi, desmit gadus jaunāko Johanu Klingi (Johann Klinge, dzim. 1851. g. 1. (14.) aprīlī Tērbatā – mir. 1902. g. 18. februārī (3. martā) Pēterburgā), aptuveni sākot ar 1882. gadu, E. Lēmaņa veiktie pētījumi kļuvi arvien intensīvāki un mērķtiecīgāki (Kupffer 1902). Viņš sāka veikt regulāras ekskursijas visos virzienos ap Rēzekni, 17 toreizējo Pēterburgas – Varšavas, Rīgas – Daugavpils un Daugavpils – Vitebskas dzelzceļa līniju stacijām, kā arī daudzu muižu centriem, kā arī ārpus trim toreizējiem Latgales apriņķiem (Daugavpils,

Ludzas, Rēzeknes). Arī Johans Klinge vairākkārt ilgstoši uzturējās pie viņa Rēzeknē, no kurienes viņi veica kopīgas ekskursijas. Viena šāda vērtīga ekskursija notika, piemēram, 1890. gada maijā un jūnijā Daugavas ielejā pie Krāslavas, bet otra – 1891. gada vasarā kopā ar slaveno zviedru fitopaleontologu A. G. Nathorstu Rēzeknes apkārtnē. Plašie un ilggadīgie E. Lēmaņa Latgales floras pētījumi 1895. gadā tika apkopoti un izdoti viņa apjomīgajā „Latgales un kaimiņapgabalu florā” jeb īstajā nosaukumā – „Flora von Polnisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwest-Russlands, des Ostbalticums, der Gouvernements Pskow und St. Petersburg sowie der Verbreitung der Pflanzen durch Eisenbahnen” (Lehmann 1895). Šajā darbā E. Lēmanis apkopoja arī visas pieejamās ziņas par Latgales apkārtējo teritoriju floru, kā arī ir pirmais no botāniķiem, kas sāka pētīt augu izplatīšanos pa dzelzceļiem (Kupffer 1902; Suško 1993b, 2009b; Fatare 1994). Latgalei E. Lēmanis savā florā norāda 819 vaskulāro augu sugas (par 72 mazāk nekā J. Fedorovičs savā „Ilūkstes florā”), kā arī 336 to varietātes, 48 formas un 33 savvaļā pārgājušas augu sugas, tātad kopumā 1236 taksonus. Aplūkojot Latgali kopā ar tās kaimiņapgabaliem, E. Lēmaņa florā minētas 1338 augu sugas, kā arī 767 varietātes, 183 formas un 146 savvaļā pārgājušas augu sugas, kas kopumā sastāda 2434 taksonus. E. Lēmaņa „Latgales un kaimiņapgabalu flora” botāniķu aprindās ieguva ļoti plašu atzinību. Pateicoties tai, jau pēc gada, t. i., 1896. gadā varēja iznākt šīs floras 1. papildinājums „Nachtrag (I) zur Flora von Polnisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwest-Russlands, des Ostbalticums, der Gouvernements Pskow und St. Petersburg sowie der Verbreitung der Pflanzen durch Eisenbahnen” (Lehmann 1896). Līdz pat pēdējiem savas dzīves mēnešiem E. Lēmanis turpināja darbu pie nākamiem savas „Latgales un kaimiņapgabalu floras” papildinājumiem, diemžēl autora pāragrā aiziešana 1902. gada 5. maijā pārtrauca šo darbu un iecerētie papildinājumi turpinājumi vairs nevarēja iznākt. Arī mūsdienās E. Lēmaņa „Latgales un kaimiņapgabalu flora” joprojām kalpo par nozīmīgu izziņas avotu botāniķiem (Suško 1993b, 2009b; Fatare 1994).

KĀRĻA REINHOLDA KUPFERA PĒTĪJUMI AUSTRUMSĒLIJĀ UN DAUGAVPILĪ 1888. – 1899. GADĀ

Pēdējais 19. gadsimta ievērojamākais Sēlijas floras pētnieks ir izcilais Baltijas botāniķis, vairāku grāmatu un daudzu publikāciju autors, profesors un filozofijas doktors Kārlis Reinholds Kupfers (Karl Reinhold Kupffer, dzim. 1872. g. 25. (13.) martā Besarābijā – mir. 1935. g. 14. nov. Rīgā), kurš savas ražīgās dzīves laikā ir savācis vienu no lielākajiem Baltijas floras herbārijiem – ap 26450 lapu lielo Herbarium Balticum (glabājas Latvijas Universitātē). Pēc atgriešanās no Besarābijas dzimtenē K. R. Kupfera vecāki sākumā 1879. gadā apmetās uz dzīvi

Rudbāržos, bet tad 1883. gadā pārcēlās uz Grīvu Sēlijā, kas ar savu skaisto apkārtni daudzu gadu garumā kļuva par K. R. Kupfera zinātniskās darbības šūpuli (Meder 1937, Suško, 2009b). Šeit no 1883. līdz 1886. gadam K. R. Kupfers mācījās Grīvas vācu skolā (tagad Raiņa Daugavpils 6. vidusskola, 5. att.), pēc tam no 1886. gada līdz 1889. gada jūnijam – Nikolaja ģimnāzijā Liepājā. 1889. gada rudenī K. R. Kupfers iestājās Tērbatas Universitātē, turklāt vienlaicīgi botānikas un matemātikas specialitātēs un 1893. gada Ziemassvētkos pabeidza šo augstskolu kā divkāršs abu nozaru zinātņu kandidāts. Arī mācoties Liepājā un Tērbatā, K. R. Kupfers vasaras brīvlaikos regulāri atgriezās Grīvā, no kurienes daudzu sezonu garumā čakli pētīja tuvējās apkārtnes Sēlijas floru. Arī pēc Tērbatas Universitātes pabeigšanas, jau kopš 1894. gada janvāra sākot strādāt par asistentu Rīgas Politehnikumā, K. R. Kupfers arī šajā gadā devās uz Grīvu un turpināja pētīt Sēlijas austrumdaļas bagāto floru, pa ceļam apmeklējot arī Daugavpili. Visi nozīmīgākie K. R. Kupfera jaunības laika atradumi ir iekļauti 1895. gadā iznākušajā E. Lēmaņa „Latgales un kaimiņapgabalu florā” (Lehmann 1895). Ļoti nozīmīgas ekspedīcijas visā Ilūkstes apriņķa teritorijā, kas mūsdienās ietilpst Ilūkstes, Daugavpils un Krāslavas novadu robežās, K. R. Kupfers veica 1898. un 1899. gada vasarās. Tā, 1898. gada vasaras otrajā pusē K. R. Kupfers apmetās Grīvā, no kurienes galvenokārt ar riteni vai kājām, retu reizi vilcienā apceļoja Ilūkstes apriņķa lielāko daļu, sākot no Varnavičiem tās austrumu galā, līdz Demenei un Dārzu ezeram dienvidos, Ēģiptei un Kumpinišķiem dienvidrietumos, Ilūkstei un Pilskalnei ziemeļrietumos.

5. attēls. Agrākās Grīvas vācu skolas ēka (tagad Raiņa Daugavpils 6. vidusskola), kurā Kārlis Reinholds Kupfers mācījās no 1883. līdz 1886. gadam. U. Suško foto, 2009. gada 19. februāris.

Pēc tam uz dažām nedēļām viņš apmetās Jēkabpilī, no kurienes turpināja pētīt Ilūkstes apriņķa floru Subates un Lašu apkārtnē. Savukārt, uz 1899. gada Vasarsvētkiem K. R. Kupfers devās vairāku dienu izbraucienā uz lielo meža masīvu, kas atrodas starp Dunavu un Bebreni. Abu ekspedīciju bagātīgie rezultāti 1899. gadā tika publicēti Rīgas Dabaspētnieku biedrības žurnāla „Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga” 42. gadagājumā rakstā „Beitrag zur Kenntnis der Gefäßpflanzenflora Kurlands” (Kupffer 1899).

CITI 19. GADSIMTA PĒTĪJUMI AUSTRUMSĒLIJĀ UN DAUGAVPILĪ

19. gadsimta pēdējā ceturksnī nelielus floristiskus pētījumus Daugavpilī, Grīvā un to apkārtnē veicis arī kādreizējais, no Tērbatas nākušais igauņu izcelsmes Grīvas vācu skolas skolotājs Raudseps (Raudsep), pie kura mācījies un kam par iegūtajām zināšanām vēlāk visu mūžu pateicīgs bijis K. R. Kupfers (Lehmann 1895; Meder 1937). 1887. gadā Daugavpilī augus vācis arī Pēterburgas botāniķis A. Antonovs (A. Antonow), kas šajā gadā pētījis Vitebskas guberņas austrumdaļas floru (Lehmann 1895). Subates apkārtnes floru 1885. – 1889. gadā pētījis E. Lēmaņa kolēģis, ārsts Kristiāns Nikolajs Andreass Zīberts (Siebert, dzim. 1859. g. 30. nov. Limbažos – mir. 1926. g. 29. dec. Liepājā), bet dažas mutiskas ziņas par Sēlijas floru iesūtījis E. Lēmaņa draugs, Daugavpils ārsts Rūdolfs Rihters (Richter, dzim. 1838. g. 16. jūl. Igaunijā – mir. 1896. g. 29. okt. Daugavpilī) (Lehmann 1895; Vīksna 2004).

20. GADSIMTA SĀKUMA PĒTĪJUMI LĪDZ LATVIJAS REPUBLIKAS NODIBINĀŠANAI

20. gadsimta sākumā līdz Latvijas Republikas nodibināšanai Daugavpils un Ilūkstes apriņķu teritorijā tika veikti tikai atsevišķi nelieli botāniskie pētījumi. Tā 1909. gadā kāds nezināms kolektors Grīvas apkārtnes Randenē ievācis plūksnu ķekarapapardi *Botrychium multifidum*, bet 1910. gadā Ilgās – Virdžīnijas ķekarapapardi *B. virginianum*. Savukārt, 1914. gadā Sīķeles apkārtnē botāniskos pētījumus kopā ar nupat kā Rīgas Politehnikumu beigušo Nikolaju Maltu veicis toreizējais šīs augstskolas botānikas pasniedzējs K. R. Kupfers (Фарape 1986).

PIRMĀS LATVIJAS REPUBLIKAS LAIKA PĒTĪJUMI NO 1918. LĪDZ 1940. GADAM

Labvēlīgi apstākļi botānisko pētījumu veikšanai izveidojās līdz ar Latvijas Republikas nodibināšanos 1918. gadā un tai sekojošo Latvijas Universitātes

izveidošanu 1919. gada rudenī. 1923. gadā Latvijas Universitātes Botānikas institūts organizēja ekspedīciju uz Kalupes apkārtni, kuras gaitā Edvards Jansons vairākos ciemos pētīja baltos āmuļus *Viscum album* (Villerts, 1937a; Ģarape, 1978).

Laikā no 1921. līdz 1930. gadam dažādi kolektori Daugavpilī un tās apkārtnē ievākuši vairākas retas augu sugas – 1921. gadā Fihtenbergs (Fichtenberg) Daugavpilī meža silpurenī *Pulsatilla patens*, 1923. gadā Anders Subatē jumstiņu gladiolu *Gladiolus imbricatus*, 1924. gadā K. Starcs Dvietē odu gimnadēniju *Gymnadenia conopsea*, 1925. gadā Rozīts, Ambross un Fihtenbergs Daugavpils atkārtoti meža silpurenī *Pulsatilla patens*, 1928. gadā Sūniņa Daugavpilī naudiņu saulrozīti *Helianthemum nummularium*, bet 1930. gadā Vanags Līksnas apkārtnē ievācis jumstiņu gladiolu *Gladiolus imbricatus*, odu gimnadēniju *Gymnadenia conopsea* un Sibīrijas skalbi *Iris sibirica* (Ģarape, 1980, 1981).

Ražīgākais laiks Latgales un Sēlijas floras izpētei šajā periodā ir bijusi trīsdesmito gadu otrā puse.

1935. gadā E. Jansons pētījis Ješa ezera salas pie Bukmuižas un ievācis tur melno klintenī *Cotoneaster niger* (Ģarape, 1980).

1936. gada vasarā Latvijas Universitātes profesors Nikolajs Malta kopā ar asistentu Arvīdu Apini un studentu Aleksandru Villertu organizēja nozīmīgu botānisku ekspedīciju uz Latgali, kuras pirmajā posmā pētījumi notika trijos maršrutos: Aglona – Izvalta – Krāslava – Daugavas krasts – Sīvers – Auleja – Aglona, Aglona – Dagda – Bukmuiža – Landskorona – Vecslabada – Andrupene – Aglona, Aglona – Kārsava – Numerne – Rāzns ezers – Aglona (Malta, 1937). Bez šīm vietām plašāki pētījumi tika veikti arī ap Aglonu, kā arī Kalupes un Višķu apkārtnē. Šajā pašā gadā A. Villerts plašākus floristiskos pētījumus veica arī Ješa ezera salās pie Bukmuižas (Villerts, 1937b).

1937. gadā profesora N. Malta uzdevumā A. Villerts veica otru botānisku ekspedīciju Latgalē, kuras mērķis bija iepazīties ar to vietu floru, ko pirms 50 gadiem bija pētījis E. Lēmanis. Tagadējo Daugavpils, Krāslavas un Dagdas novadu robežās A. Villerts apmeklēja Andrupenes – Dorotpoles apkārtni, Adamovas (Vilku) ezeru un tā purvainos krastus pie Bukmuižas, kā arī Višķu apkārtni un lielo Kalupes meža masīvu. Kalupes mežā viņš atrada ļoti retas augu sugas – bezlapu epipogiju *Epipogium aphyllum* un trejziedu madaru *Galium triflorum* (Villerts, 1937b).

1938. gadā Ilūkstes apriņķi starp Subati, Šarloti un Vilkumiestu (Ēģipti) apmeklēja E. Buchbinders, kurš te atrada vairākus retus augus – odu gimnadēniju *Gymnadenis conopsea* (pie Subates), Kurcuma pagastā – jumstiņu gladiolu *Gladiolus imbricatus*, Sofijas pļavās pie Lašiem – dzeltēno uzpirkstīti *Digitalis grandiflora* un briežu pulkstenīti *Campanula cervicaria* (Buchbinders, 1939).

1938. gada 31. jūlijā Daugavas kreisajā krastā pretī Krāslavai pētījumus veicis arī tolaik vēl tikai 23 gadus vecais Alfrēds Rasiņš, kurš šeit ievācis ūdens parīsu *Leersia oryzoides* (Melderis, 1939).

1939. gadā A. Villerts turpināja floristiskos pētījumus Sēlijā, Ilūkstes apriņķa Laucesas pagastā un Grīvā, kā arī Latgalē – Daugavpilī, Mežciemā, Nīcgalē, Naujenē, Višķos, Kalupē un Bukmuižā, atradzams daudzas jaunas retu augu atradnes, to vidū, piemēram, Dortmaņa lobēliju *Lobelia dortmanna* Lielajā Stropu ezerā Daugavpilī (Villerts, 1940). Ekspedīcijas gaitā Naujenes gravā viņš atklāja arī Latvijas florā jaunu grīšļu sugu – mataino grīslī *Carex pilosa*. Šajā pašā gadā, apsekojot pundurbērza *Betula nana* atradnes, Dvietes apkārtnē pētījumus veica arī Helēna un Kārlis Starci (Фарапе, 1980).

PĒTĪJUMI KOPŠ 1940. GADA LĪDZ MŪSDIENĀM

Vairākus gadus – gan Otrā Pasaules gara gados, gan vairākus gadus pēc tam botāniskie pētījumi Dienvidlatgalē un Austrumsēlijā nav dokumentēti.

1952. gadā Daugavpils Valsts skolotāju institūtu pārveidoja par augstākās izglītības iestādi – Daugavpils Pedagoģisko institūtu (tagad Daugavpils Universitāte), tika uzsākta kvalificētu bioloģijas skolotāju sagatavošana. Šajā gadā ir ievākti arī pirmie herbāriji augstskolas herbārijā, kā arī atzīmētas pirmās reto augu atradnes. Šajā gadā Daugavpils un Krāslavas apkārtni apmeklēja Alfrēds Rasiņš un Edgars Vimba, ievācot vairākus retus augus – tumšzilo drudzeni *Gentiana pneumonanthe*, balto āmuli *Viscum album* un citas augu sugas. Pazīstamie Latvijas dabas pētnieki savus pētījumus šajā teritorijā turpināja arī vēlākos gados (Фарапе, 1978, 1980).

1954. gadā ūdensaugu pētījumus Drīdzī un Sīverī veica Zandis Spuris (Spuris, 1955).

1956. gadā Kalupes un Arendoles apkārtnē augošos āmuļus apsekoja Austra Āboliņa, Arturs Mauriņš un Ilmārs Riekstiņš (Фарапе, 1978).

Jaunas iespējas botāniskajiem pētījumiem pavēra mācību bāzes „Ilgas” izveidošana pie Daugavpils Pedagoģiskā institūta Dabaszinātņu fakultātes 1959. gadā. 1957. gadā Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāti beidza un pēc tam 3 gadus Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā nostrādāja Gertrūde Gavriloņa (Kļaviņa), kura šajā laikā veica floristiskus pētījumus Daugavpilī, Silenē, Ilgās un citās vietās. Daugavpils un Krāslavas rajonos floristiskus pētījumus veica arī Kornēlija Birkmane (Daugavpilī, Varnavičos u.c.) (Табака, 1982; Фарапе, 1980). Šajā laikā institūtā sāka strādāt arī ievērojamā botāniķe Emīlija Ozoliņa, viena no mācību grāmatas „Augstāko augu sistemātika” līdzautorēm un daudzu pazīstamu mūsdienu botāniķu skolotāja (Langenfelds, Ozoliņa, Ābele, 1973). 1961. gadā E. Ozoliņa pētīja Riču ezera ūdensaugus.

Atsevišķi jāmin Daugavpils nezālieņu (adventīvās) floras pētījumus, ko piecdesmitajos gados veica Alfrēds Rasiņš, savukārt sešdesmitajos gados – pazīstamais adventīvās floras pētnieks Aleksandrs Šulcs (Шулц, 1972).

6. Baltijas botāniķu ekspedīcijas laikā, kas notika 1961. gadā no 10. līdz 19. jūlijam Daugavas ielejā posmā no Rīgas līdz Daugavpilij, Alfrēds Rasiņš Lielajā Stropu ezerā Daugavpilī pirmo reizi Latvijā atklāja jaunu ūdensaugu sugu – mieturu hidrillu *Hydrilla verticillata* (Путеводитель ..., 1961, Расиньш, 1963).

Septiņdesmitajos gadu vidū Ješa ezera salās, turpinot Eduarda Jansona 1935. gadā aizsāktos pētījumus, klinteņu (*Cotoneaster*) un citu aizsargājamo augu pētījumus veica Gaida Ābele (Фатаре, 1978).

Sākot ar 1975. gadu, Daugavpils apkārtnes floru ir pētījuši LU (toreiz Zinātņu akadēmijas) Bioloģijas institūta Botānikas laboratorijas pētnieki. Viņu vidū īpaši jāatzīmē ilggadējā Botānikas laboratorijas vadītāja, izcilā latviešu botāniķe Laima Tabaka (1924 – 2000), kura šeit strādāja daudzus gadus un atklāja daudzas Latvijas florai jaunas sugas, piemēram, zemo grīsli *Carex supina* un citas sugas (Kļaviņa, 1980, Baroniņa, 2001). Šajā laikā Laima Tabaka un Ģertrūde Gavrilova kopā ar citiem Botānikas laboratorijas kolēģiem – Kornēliju Birkmani, Māru Plotnieks, Birutu Cepurīti (Tallu), Irēnu Fatari, Juri Strazdiņu, Valdu Baroniņu, Ilonu Lodziņu, Hugo Ranku, Zigrīdu Šlangenu, Viesturu Šulcu, Zigrīdu Eglīti un dendroloģi Dagniju Šmiti Daugavpils un Krāslavas rajonos veica plašus floristiskos pētījumus, vācot materiālus Dienvidaustrumlatvijas un Austrumlatvijas ģeobotānisko rajonu floras konspektiem, kas atsevišķu grāmatu veidā iznāca 1982. un 1985. gadā un joprojām uzskatāmas par vienu no vissvarīgākajiem floristiskajiem darbiem par šo teritoriju (Табака, 1982, 1985). Šo darbu ietvaros Daugavpils pilsētas floru īpaši pētījušas Ģ. Gavrilova un L. Tabaka (Гаврилова, Табака, 1985; Laiviņš, Gavrilova, 2009).

6. attēls. Daugavpils Universitātes galvenā ēka 5. Starptautiskās Baltijas reģiona bioloģiskās daudzveidības izpētes un aizsardzības konferences laikā. U. Suško foto, 2009. gada 23. aprīlis.

Laika posmā no 1976. līdz 1983. gadam detālus floristiskos pētījumus Daugavas ielejas teritorijā kopā ar LU Bioloģijas institūta Botānikas laboratorijas kolēģiem veica Irēna Fatare un savus plašos pētījumus apkopoja 1989. gadā iznākušajā monogrāfijā „Daugavas ielejas flora” (Фатаре, 1989).

Septiņdesmito gadu vidū un to otrajā pusē Nacionālā Botāniskā dārza (tolaik – ZA Botāniskā dārza) Dendrofloras laboratorijas darbinieki Raimonda Cinovska vadībā veica plašu veco lauku parku un citu dendroloģisko objektu inventarizāciju Daugavpils un Krāslavas rajonos, apsekojot 197 objektus Daugavpils un 116 objektus Krāslavas rajonā. Jāpiezīmē, ka tie bija pirmie plašie dendroloģiskie pētījumi šajā teritorijā. Plašo pētījumu rezultāti publicēti atsevišķos izdevumos par Daugavpils un Krāslavas rajonā konstatētajiem kokiem un krūmiem (Cinovskis u.c. 1988, 1989). Atkārtota dendroloģiskā inventarizācija dendroloģiski vērtīgākajās teritorijās tika veikta arī 1997. un 1999. gadā, veidojot īpaši aizsargājamo parku un dendroloģisko stādījumu sarakstu.

Floras pētījumus šajos gados veica arī tālaika Daugavpils Pedagoģiskā institūta docētāji – Emīlija Rafaloviča un Janīna Sondore, kas savus pētījumus 1984. gadā apkopoja publikācijā „Retie un aizsargājami augi Daugavpils apkārtnē” (Rafaloviča, Sondore, 1984).

Brioloģiskos pētījumus Daugavpils un Krāslavas rajonā jau kopš 1956. gada veic Austra Āboliņa. Kopš deviņdesmitajiem gadiem tos turpina Baiba Bambe un Uvis Suško, galveno uzmanību pievēršot īpaši aizsargājamo teritoriju brioflorai un retajām sugām. (Āboliņa, 1985; Āboliņa, Suško, 1997; Bambe, 1991, 2002a, 2002b, 2004; Bambe, Āboliņa, Suško, 2008; Аболинь, 1968).

1989. gadā, sakarā ar paredzēto Daugavpils HES būvniecību, plašus pētījumus appludināšanai paredzētajā teritorijā veica vairāki pazīstami Latvijas botāniķi – Laima Tabaka, Ģertrūde Gavrilova, Irēna Fatare, Viesturs Šules, Ivars Kabucis u.c. Plašo pētījumu mērķis – pierādīt, ka Daugavas ieleja posmā starp Daugavpili un Krāslavu ir pēdējais relatīvi maz pārveidotais Daugavas ielejas posms ar unikālu floru. Balstoties uz veiktajiem pētījumiem, šajā teritorijā 1990. gadā tika izveidots Dabas parks „Daugavas loki”, lai saglabātu šo vērtīgo teritoriju un kalpotu kā viens no argumentiem, ka HES būvniecība Daugavpilī nav pieļaujama.

1986. gadā Latgales un 1989. gadā Sēlijas ezeros ūdensaugu pētījumus Daugavpils un Krāslavas rajonā uzsāka Uvis Suško. Pētījumos atklātas daudzas jaunas Latvijā retu augu atradnes, kā arī divas Latvijas florai jaunas najādu sugas – 1989. gadā mazā najāda *Najas minor*, bet 2006. gadā smalkā najāda *Najas tenuissima* (Suško, 1988, 1989, 1991a, 1991b, 1992a, 1993a, 1994c, 1995, 1996b, 1997c, 2007b, 2008a, 2008b; 2008c, 2009a, 2009e; Suško, Bambe, 2002). Pētījumi vienlaicīgi tiek veikti arī sauszemes ekosistēmās, 1990. gadā ezeros uzsākta arī mieturālģu izpēte, bet no 1996. līdz 1998. gadam veikta dabisko mežu izpēte (Suško, 1992b, 1993c, 1994a, 1994b, 1996a, 1997b, 2002a, 2002b, 2008d). Īpaša

uzmanība pievērsta arī botānisko pētījumu vēstures noskaidrošanai Dienvidaustrumlatvijā un šī novada pirmā botāniķa Jāzepa Fedoroviča ieguldījuma izpētei (Suško 1993b, 1997a, 1998, 2007a, 2009b, 2009c, 2009d).

1993. gadā dendroloģiskos pētījumus Daugavpils rajonā un citviet Austrumlatvijā uzsāka Pēteris Evarts-Bunders, pievēršoties vītoli (*Salix*) ģints sugu floristikai un sistemātikai (Evarts-Bunders, 1997, 1999, 2001). Sākot ar 1998. gadu vītoli, kā arī citu dendroloģisko taksonu pētījumi tiek veikti arī citviet Latvijā, tai skaitā arī Krāslavas rajonā. Sākot ar 2000. gadu, vadot lauku prakses bioloģijas studentiem Ilgās, P. Evarts-Bunders un E. Zviedre uzsāka floras pētījumus Silenes dabas parkā. Visu zināmo floristisko un faunistisko datu apkopojums tika izdots grāmatā „Silenes dabas parka flora, fauna un veģetācija”, kas iznāca 2002. gadā (Barševskis u.c. 2002). Egita Zviedre vienlaicīgi veikusi arī plašus mieturālgu pētījumus daudzos Dienvidaustrumlatvijas ezeros (Zviedre, 2008a, 2008b). Jaunākie Austrumlatvijas floristiskie pētījumi un īpaši retu augu atradumi tiek publicēti dažādu konferenču tēžu krājumos.

Vācot materiālus fotoenciklopēdijai „Latvijas augi”, pēdējo 15 gadu laikā Normunds Priedītis atradis Daugavpilī vairākas Latvijai (dažas no tām arī Baltijai) jaunas vai ļoti retas augu sugas, piemēram, zeltaino kārveli *Chaerophyllum aureum*, skropstaino krustmādaru *Cruciata laevipes*, Fišera nelķi *Dianthus fischeri* un uzpūsto baldriņu *Valerianella rimosa* (Priedītis, 2003).

Fitosocioloģiskos pētījumus pēdējo divdesmit gadu laikā Dienvidaustrumlatvijas mežos veikuši Baiba Bамbe, Vija Kreile, Māris Laiviņš un Normunds Priedītis (Bамbe, 2001, 2003a; Kreile, 2003, 2005; Laiviņš, 1998; Laiviņš, Kreile, 2006; Priedītis 1993, 1999), purvos – Baiba Bамbe, Māra Pakalne un Liene Salmiņa (Bамbe, 1998, 2003b; Pakalne, 1998; Pakalne, Kalniņa, 2000, 2005; Salmiņa, 2005, 2009), bet pļavās – Baiba Bамbe un Solvita Rūsiņa (Jermacāne) (Bамbe 2002c, 2002d, 2004; Jermacāne, 2003; Jermacāne, Bамbe, 2003; Jermacāne, Laiviņš, 2002; Rūsiņa, 2006, 2007).

2006. gadā Daugavpils Universitātē tiek izveidots Sistemātiskās bioloģijas institūts, kura darbinieki (P. Evarts-Bunders, G. Jurševska, N. Kavriga, U. Suško u.c.) floristiskos pētījumus veic galvenokārt Austrumlatvijā, tai skaitā Daugavpils, Ilūkstes un Krāslavas novados. Institūtā ir apkopoti visi līdzšinējie Daugavpils Universitātē ievāktie herbāriji, kā arī uzsākta apjomīga Latgales un Sēlijas floras dokumentēšana un herbārija vākšana.

Latvijas Botāniķu biedrības speciālisti Valdas Baroniņas vadībā 2006 gadā veica Krāslavas, savukārt 2007. gadā, sadarbībā ar DU Sistemātiskās bioloģijas institūta speciālistiem, Daugavpils rajona reto un aizsargājamo augu sugu atradņu inventarizāciju. Šo pētījumu rezultātā 2008. gada 14. – 17. jūlijā, sadarbojoties Daugavpils Universitātei, Latvijas Botāniķu biedrībai un Latvijas Universitātes Bioloģijas institūtam, Daugavpilī notika 22. Baltijas botāniķu ekspedīcija, šādā veidā pēc 14 gadu pārtraukuma atjaunojot nozīmīgo Baltijas botāniķu ekspedīciju

tradīciju, kam šogad aprit jau 80. gadskārta. Nozīmīgajā reģiona botāniķu ekspedīcijā (konferencē) dalību bija pieteikuši pavisam 92 dalībnieki, to vidū 24 botāniķi no Lietuvas, 15 no Igaunijas, 1 no Ukrainas, 1 no Dānijas un 51 botāniķis no Latvijas. Par godu šim notikumam latviešu un angļu valodās tika izdots krāšņs „Botāniskais ceļvedis pa Dienvidaustrumlatviju” (Baroniņa u.c., 2008).

PATEICĪBA

Izsakām sirsnīgu pateicību Dienvidaustrumlatvijas novadpētniekam Leo Trukšānam (Daugavpils Universitāte) par nesavtīgu palīdzību un atbalstu Dienvidaustrumlatvijas vēstures izpētē.

LITERATŪRA

- Āboliņa A. 1985.** Jauni materiāli par Latvijas aknu sūnu floru. G. Ābele, J. Vīksne (red.). *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 26–37. lpp.
- Āboliņa A., Suško U. 1997.** Sūnaugi Daugavas ielejā no Piedrujas līdz Daugavpilij. *Daba un Muzejs*. Rīga, 7:7.
- Babicz J., Grębecka W. (red.). 1988.** Wkład Wileńskiego ośrodka naukowego w przyrodnicze poznanie kraju (1781–1842). Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wrocław, 301 str.
- Bambe B. 1991.** Platlapu vizjobe – *Tortula latifolia* Bruch ex Hartm. (Pottiaceae) – jauna suga Latvijas brioflorā. G. Ābele, J. Vīksne (red.). *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 26. – 37. lpp.
- Bambe B. 1998.** Purvu veģetācijas dinamika Teiču rezervātā. *Latvijas purvu veģetācijas klasifikācija un dinamika. Latvijas Universitātes Zinātniskie Raksti* 613: 56-66.
- Bambe B. 2001.** Priežu mežu augu sabiedrības ar cepuraino neotianti *Neottianthe cucullata* (L.) Schltr. dabas parkā “Daugavas loki”. *International Conference “Research and conservation of biological diversity in Baltic Region”*. Book of Abstracts. Daugavpils, pp. 12–13.
- Bambe B. 2002a.** Jaunu un retu briofītu sugu atradnes Latvijā. E. Vimba (red.). *Retie augi*. Rīga, 113–124. lpp.
- Bambe B. 2002b.** Dabas lieguma „Pilskalnes Siguldiņa” brioflora. *Mežzinātne* 11 (44): 111–124.
- Bambe B. 2002c.** Latgales augstienes pļavu biotopi un to apsaimniekošana. *Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne. Referātu tēzes. LU 60. Zinātniskā konference*. Rīga, 15–18. lpp.

- Bambe B. 2002d.** Augu sabiedrības ar stāvo vilkakūlu *Nardus stricta* L. Latgales augstienē. *Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne. Referātu tēzes. LU 60. Zinātniskā konference.* Rīga, 12–15. lpp.
- Bambe B. 2003a.** Priežu mežu augu sabiedrības dabas parkā „Daugavas loki”. *Latvijas Universitātes raksti, Zemes un vides zinātnes. Bioģeogrāfija* 654:64–98.
- Bambe B. 2003b.** Teiču purva veģetācija. *Latvijas Veģetācija* 7:67–84.
- Bambe B. 2004.** Bryophytes in grasslands of Latgale. *Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis* 4 (1):31–37.
- Bambe B., Āboliņa A., Suško U. 2008.** Bryophytes in southeast part of Latvia. *22nd Expedition of Baltic Botanists. Abstracts and Excursion Guides,* Daugavpils, pp. 11–12.
- Baroniņa V. 2001.** Grīslis – *Carex* (Cyperaceae) V. Šulcs (red.) *Latvijas vaskulāro augu flora.* Rīga, 100 lpp.
- Baroniņa V., Evarts-Bunders P., Kreile V., Rūsiņa S., Salmiņa L., Soms J., Suško U. 2008.** *Botāniskais ceļvedis pa Dienvidaustrumlatviju.* Latvijas Dabas fonds. Rīga, 16 lpp.
- Barševskis A. (red.). 2002.** *Silenes dabas parka fauna, flora un veģetācija.* Baltijas koleopteroloģijas institūts. Daugavpils, 107 lpp.
- Bienert T. 1861.** Reisebericht. *Sitzungsberichte der Naturforscher-Gesellschaft zu Dorpat in den Jahren 1853 bis 1860.* Dorpat, S. 429–430, 448–451.
- Biržiška V. (red.). 1940.** *Lietuviškoji enciklopedija.* Kaunas, 8. t., 26. p.
- Buchbinders E. 1939.** Daži iespaidi Augšzemē. *Daba un Zinātne* 1: 49–51.
- Cinovskis R., Bice M., Knape Dz., Šmite D. 1988.** *Daugavpils rajonā konstatētie koki un krūmi.* LatZTIZPI. Rīga, 41 lpp.
- Cinovskis R., Bice M., Knape Dz., Šmite D. 1989.** *Krāslavas rajonā konstatētie koki un krūmi.* LatZTIZPI. Rīga, 23 lpp.
- Dagys J. 1938.** Kun. Juozapas Fedoravičius – Ilukštos ir Zarasų krašto floristas (1776 – 1860). *Gamta* 3 (11):176–183.
- Evarts-Bunders P. 1997.** *Vītolu (Salix L.) ģints izplatība, sistemātika un ekoloģija Daugavpils rajonā.* Maģistra darbs. Rīga, 116 lpp.
- Evarts-Bunders P. 1999.** Dabas parka “Daugavas loki” dendroloģiskais apskats. *DPU 7. Zinātniskās konferences rakstu krājums.* Daugavpils, 53–54 lpp.
- Evarts-Bunders P. 2001.** Vītolu (*Salix* L.) ģints pētījumi Latgalē. *Acta Latgalica* 11:421–438. Daugavpils.
- Evarts-Bunders P. 2005.** *Vītolu (Salix L.) ģints Latvijā.* DU BRIPI. Daugavpils, 100 lpp.
- Fatare I. 1994.** Eduarda Lēmaņa „florai” – 100. O. Gerts (red.) *Dabas un vēstures kalendārs 1995. gadam.* Zinātne. Rīga, 52–56. lpp.
- Fiedorowicz J. 1830.** Katalog roślin około Hłukszty znalezionych i zdeterminowanych przez ks. Józefa Fiedorowicza nauczyciela historyi

- naturalnej w szkole Hłuszczańskiej porządkiem Linneusza i nazwiskami jego, roku 1830 zrobiony. Hłuszcza, (Rokraksts).
- Fiedorowicz J. 1851.** Katalog roślin dziko rosnących i niektórych przyswojonych około Hłuszczy przez X. Jozefa Fiedorowicza od roku 1818 aż dotąd postrzeżonych i zadeterminowanych, według układu Linneusza roku 1851. napisany. Nazwiska roślin po łacinie, popolsku i politewsku. Hłuszcza, 88 str. (Rokraksts).
- Fiedorowicz J. 1822 – 1831.** Vēstules Viļņas Universitātes profesoram J. F. Wolfgangam. – Viļņas Universitātes bibliotēka, fonds nr. 20. – 28.; Lietuvas Republikas Zinātņu akadēmijas bibliotēka, fonds nr. 7 – 265, 7 – 309, 9 – 150 – 155, 9 – 154 – 155.
- Galinis V. 1968.** *Lietuvos floras tyrinėjotai*. Vilniaus Valstybinis Pedagoginis institutas. Vilnius, 16. p.
- Giżycki J. M. (Wołyński). 1909.** XX. Missyonarze w Hłuszczie. Materyały i sprawozdania. Księgarnia Katolicka dra Władysława Miłkowskiego w Krakowie. Gniezno, 44 str.
- Jermacāne S. 2003.** Sociology of *Armeria vulgaris* Willd. in Latvia. *Acta Universitatis Latviensis. Earth and Environment Sciences* 654:38-63.
- Jermacāne S., Bambe B. 2003.** Sauso kalcifilo zālāju veģetācija Latgalē. *LU 61. zinātniskā konference. Ģeogrāfija, Ģeoloģija, Vides zinātne*. Referātu tēzes. Rīga, 59–60. lpp.
- Jermacāne S., Laiviņš M. 2002.** Dry grassland vegetation in the Daugava River valley near “Slutišķi”. *LLU Raksti* 6 (301): 98-109.
- Kaminska R., Bistere A. 2006.** Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums Daugavpils rajonā. Neputns, Rīga, 296 lpp.
- Kļaviņa Ģ. 1980.** Jauna grīšļu suga – *Carex supina* Wahl. – Latvijas florā. G. Ābele, J. Vīksne (red.) *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 4–5. lpp.
- Kreile V. 2003.** Sauso subkontinentālo priežu mežu veģetācija Centrālajā un Austrumlatvijā (Vegetation of dry subcontinental pine forests in central and eastern Latvia). *Latvijas Universitātes raksti, Zemes un vides zinātnes. Bioģeogrāfija* 654: 99–136. Rīga.
- Kreile V. 2005.** Daugavas krastu priežu mežu veģetācija (Vegetation of pine forests on the Daugava riversides). *Latvijas Universitātes raksti. Zemes un vides zinātnes* 685: 38-68. Rīga.
- Kupffer K. R. 1899.** Beitrag zur Kenntnis der Gefässpflanzenflora Kurlands. *Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga* 42:100–140.
- Kupffer K. R. 1902.** Doktor Eduard Lehmann †. *Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga* 45:21–27.
- Laiviņš M. 1998.** Latvijas boreālo priežu mežu sinantropizācija un eitrofikācija. *Latvijas Veģetācija* 1:1–137.

- Laiviņš M., Kreile V. 2006.** Priežu un platlapju mežu augu sabiedrības pilskalnu nogāzēs. *Latvijas Universitātes raksti. Zemes un vides zinātnes* 695:93–150. Rīga.
- Laiviņš M., Gavrilova Ģ. 2009.** Biogeographical analysis of vascular plant flora in Ventspils and Daugavpils. *Latvijas Veģetācija* 18: 25–64.
- Langenfelds V., Ozoliņa E., Ābele G. 1973.** *Augstāko augu sistemātika*. Zvaigzne, Rīga, 406 lpp.
- Lehmann E. 1859.** Beitrag zur Kenntniss der Flora Kurlands. *Archiv für die Naturkunde Liv-, Ehst- und Kurlands*. Dorpat, 2. Serie, Bd. 1: 539–580.
- Lehmann E. 1895.** *Flora von Polnisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwest-Russlands, des Ostbalticums, der Gouvernements Pskow und St. Petersburg sowie der Verbreitung der Pflanzen durch Eisenbahnen*. Jurjew (Dorpat), 432 S.
- Lehmann E. 1896.** *Nachtrag (I) zur Flora von Polnisch-Livland mit besonderer Berücksichtigung der Florengebiete Nordwest-Russlands, des Ostbalticums, der Gouvernements Pskow und St. Petersburg sowie der Verbreitung der Pflanzen durch Eisenbahnen*. Jurjew (Dorpat), 125 S.
- Malta N. 1937.** Ekskursija Latgalē 1936. gada vasarā. *Daba un Zinātne* 3:122–124.
- Meder A. 1937.** Prof. Dr. Karl Reinhold Kupffer †. *Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga* 62:1–19.
- Melderis A. 1939.** Jaunas *Leersia oryzoides* atradnes Latvijā. *Daba un Zinātne* 2:73–76.
- Natkevičaitė-Ivanauskienė M. 1994.** Lietuvos herbaras. *Lietuvos mokslas*, II tomas, 1 (2) knyga. Vilnius, 66–76. p.
- Ogle K. 2008.** *Societas Jesu ieguldījums Latvijas arhitektūras un tēlotājas mākslas mantojumā*. Disertācija. Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūts. Rīga, 274 lpp.
- Paczoski J. 1896.** Przyczynek do historyi badań flory krajowej. *Pamiętnik fizyograficzny*. Warszawa, T. XIV, Dział III, str.145–151.
- Pakalne M. 1998.** Latvijas purvu veģetācijas raksturojums. *Latvijas purvu veģetācijas klasifikācija un dinamika*. *Latvijas Universitātes Zinātniskie Raksti* 613: 23–38.
- Pakalne M., Kalniņa L. 2000.** Mires in Latvia. *Suo* 51 (4):213–226.
- Pakalne M., Kalniņa L. 2005.** Mire ecosystems in Latvia. M. Steiner (ed.). Moore – von Sibirien bis Feuerland / Mires – from Siberia to Tierra del Fuego, pp. 147–174.
- Priedītis N. 1993.** *Latvijas purvainie meži un aizsardzība*. WWF – Pasaules Dabas fonds. Rīga, 74 lpp.
- Priedītis N. 1999.** *Latvijas mežs: daba un daudzveidība*. WWF – Pasaules Dabas fonds. Rīga, 209 lpp.

- Priedītis N. 2003.** *Latvijas augi (fotoenciklopēdija)*. Gandrs, Rīga. (Kompaktdisks).
- Rafaloviča E., Sondore J. 1984.** Retie un aizsargājamie augi Daugavpils apkārtnē. G. Ābele, J. Vīksna (red.) *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 23–26. lpp.
- Regelis K. 1939.** Dar apie kun. Juozapą Fedoravičių. *Gamta* 2 (14):138–140.
- Rūsiņa S. 2006.** Nemeža augu sabiedrības Latvijas pilskalnās. *Latvijas Universitātes raksti. Zemes un vides zinātnes* 695:67–92. Rīga.
- Rūsiņa S. 2007.** Latvijas mezofīto un kserofīto zālāju daudzveidība un kontaktsabiedrības. *Latvijas Veģetācija* 12:1–241.
- Salmiņa L. 2005.** Jaunas zāļu purvu sabiedrības Latvijā. *Latvijas Universitātes raksti. Zemes un vides zinātnes* 685:96–111.
- Salmiņa L. 2009.** Limnogēno purvu veģetācija Latvijā. *Latvijas Veģetācija* 19:1–181.
- Spuris Z. 1955.** Jaunas ziņas par dažu augu izplatību Latvijas PSR. *Latvijas PSR ZA Vēstis* 9:61–63.
- Suško U. 1988.** 1985. – 1987. gada floristisko pētījumu rezultāti Latvijas ezeros. G. Ābele, J. Vīksne (red.) *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 18–27. lpp.
- Suško U. 1989.** Ekspedīcija uz Kurzemes un Latgales ezeriem. G. Ābele, J. Vīksne (red.) *Retie augi un dzīvnieki*. Rīga, 10–18. lpp.
- Suško U. 1991a.** Mazā najāda *Najas minor* All. – jauna suga Latvijas florā. G. Ābele (red.) *Retie augi*. Rīga, 6–9. lpp.
- Suško U. 1991b.** Jaunatradumi Augšzemes ezeros. G. Ābele (red.) *Retie augi*. Rīga, 33–38. lpp.
- Suško U. 1992a.** Lauces ezera ūdens augu makrofītu flora, aizaugums un piesārņotība. *Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības Daugavpils Pedagoģiskā institūta organizācijas Informatīvais Biļetens*. Daugavpils, 1:7.
- Suško U. 1992b.** Ilgu apkārtnes aizsargājamie augi. *Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības Daugavpils Pedagoģiskā institūta organizācijas Informatīvais Biļetens*. Daugavpils, 2:6–7.
- Suško U. 1993a.** Varnaviču ezeraines morfometrija. *Daugavpils Pedagoģiskās universitātes Dabas aizsardzības Informatīvais Biļetens*. Daugavpils, 5:14–16.
- Suško U. 1993b.** Eduards Lēmanis – Latgales floras pētnieks. *Daugavpils Pedagoģiskās universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centra Informatīvais Biļetens*. Daugavpils, 5:17–18.
- Suško U. 1993c.** Jaunas orhideju atradnes Ilgās un citur. *Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības Daugavpils Pedagoģiskā institūta organizācijas Informatīvais Biļetens*. Daugavpils, 6:6.

- Suško U. 1994a.** Mieturaļģu floristiskie pētījumi. *Daugavpils Pedagoģiskās universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centra Dabas Izpētes Vēstis*. Daugavpils, 1 (4):8–14.
- Suško U. 1994b.** Jaunas ziņas par mieturaļģēm. *Daba un Muzejs*. Rīga, 5:34–35.
- Suško U. 1994c.** Jaunas ziņas par Ilūkstes lielezeraines un citu Latvijas apgabalu reto un aizsargājamo augu atradnēm. *Daba un Muzejs*. Rīga, 5:36–42.
- Suško U. 1995.** *Ilūkstes lielezeraines glīvenes Potamogeton L.* Maģistra darbs bioloģijā. Daugavpils, 200 lpp.
- Suško U. 1996a.** Mieturaļģu pētījumi Ilūkstes ezeraines un Kurzemes ezeros. *Daba un Muzejs*. Rīga, 6:101–104.
- Suško U. 1996b.** Retie augi Ilūkstes ezeraines un Kurzemes ezeros. *Daba un Muzejs*. Rīga, 6:105–111.
- Suško U. 1997a.** Ievērojamajam Baltijas dabaszinātniekam, Ilūkstes mācītājam Jozefam Fedorovičam – 220. *Daugavpils Pedagoģiskās universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centra informatīvais biļetens*. Daugavpils, 12:8–10.
- Suško U. 1997b.** Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgi dabisko mežu fragmenti Augšdaugavā un ieskats to sūnaugu un vaskulāro augu indikatorsugu bagātībā. *Daba un Muzejs*. Rīga, 7:27–32.
- Suško U. 1997c.** Augšdaugavas dabisko ezeru botāniski-limnoloģisko pētījumu rezultāti Indricas un Varnaviču ezeraines. *Daba un Muzejs*. Rīga, 7:33–39.
- Suško U. 1998.** Jozefs Fedorovičs. G. Kavacs (red.) *Latvijas Daba*. Rīga, 6: 450.
- Suško U. 2002a.** Interesantākie retu augi atradumi. E. Vimba (red.) *Retie augi*. Rīga, 52. lpp.
- Suško U. 2002b.** Daugavas brauciena augi. E. Vimba (red.) *Retie augi*. Rīga, 56–66. lpp.
- Suško U. 2007a.** The 19th century investigations of macrophyte flora in lakes of the Ilūkste Lakeland and its vicinity. *4th International Conference „Research and conservation of biological diversity in Baltic Region”*. Book of Abstracts. Daugavpils, pp. 120–122.
- Suško U. 2007b.** *Daugavpils – Dvietes apkārtnes Daugavas palieņu ezeru ūdensaugi*. Sistemātiskās bioloģijas institūts, Daugavpils, 30 lpp.
- Suško U. 2008a.** Daugavpils – Dvietes apkārtnes Daugavas palieņu ezeru ūdensaugi. *Latvijas Universitātes 66. zinātniskās konferences tēzes*. Rīga, 152–154. lpp.
- Suško U. 2008b.** *Najas tenuissima* – a new macrophyte species in flora of the Baltic Countries. *Botanica Lithuanica* 14 (1):65–67.
- Suško U. 2008c.** Macrophyte flora and vegetation of Lake Riču. *22nd Expedition of Baltic Botanists. Abstracts and Excursion Guides*. Daugavpils, pp. 64–67.

- Suško U. 2008d.** The Pilskalnes Siguldiņa Nature Reserve: Botanical Excursion Guide. *22nd Expedition of Baltic Botanists. Abstracts and Excursion Guides.* Daugavpils, pp. 87 – 92.
- Suško U. 2009a.** Macrophyte flora and vegetation of Lake Sila. *5th International Conference „Research and conservations of biological diversity in Baltic Region”.* Book of Abstracts. Daugavpils, pp. 138–139.
- Suško U. 2009b.** 19. gadsimta botāniskie pētījumi Dienvidaustrumlatvijā. Oļehnovičs D. (sast.) *Daugavpils Universitātes 50. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums.* DU Akadēmiskais apgāds „Saulē”. Daugavpils, 5–12. lpp.
- Suško U. 2009c.** Sūnaugi Sēlijas un Latgales pirmā botāniķa Jāzepa Fedoroviča „Ilūkstes florā”. *Daugavpils Universitātes 51. starptautiskās zinātniskās konferences tēzes.* Daugavpils, 9. lpp.
- Suško U. 2009d.** Priesteris Jāzeps Fedorovičs – pirmais Sēlijas un Latgales botāniķis, *Katoļu kalendārs 2010. gadam.* Romas Katoļu Baznīcas Rīgas Metropolijas kūrīja. Rīga, 222–225. lpp.
- Suško U. 2009e.** Jaunākie reto un aizsargājamo ūdensaugu atradumi Ilūkstes ezerainē. *Latvijas Universitātes 67. zinātniskās konferences tēzes.* Rīga, 134–136. lpp.
- Suško U., Bambe B. 2002.** Floristiskie pētījumi Augšzemes un Latgales ezeros. E. Vimba (red.) *Retie augi.* Rīga, 79–94. lpp.
- Svilāns J. 1995.** *Latvijas Romas – katoļu baznīcas un kapelas.* Rīgas Metropolijas kūrīja, Rīga, 320 lpp.
- Villerts A. 1937a.** Ekskursijas Latgalē. *Daba un Zinātne* 6:197–205.
- Villerts A. 1937b.** *Ješa ezera salu flora.* Diplomdarbs. Rīga. (Rokraksts).
- Villerts A. 1940.** Dažu 1939. gadā ievāktu retāko augu atradnes. *Daba un Zinātne* 3:100–101.
- Vīksna A. 2004.** *Latgales ārsti un ārstniecība 1772 – 1918.* Latvijas Universitāte, Rīga, 212 lpp.
- Zinkus J. (red.). 1978.** *Lietuviškoji Tarybinė enciklopedija.* Mokslas. Vilnius, 3. t., 450. p.
- Zviedre E. 2008a.** *Latvijas saldūdens mieturaļģu (Charophyta) flora un ekoloģija.* Promocijas darbs bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Latvijas Universitāte. Rīga, 100 lpp.
- Zviedre E. 2008b.** *Latvijas saldūdens mieturaļģu (Charophyta) flora un ekoloģija.* Promocijas darba kopsavilkums. Latvijas Universitāte. Rīga, 52 lpp.
- Аболинь А. А. 1968.** *Листостебельные мхи Латвийской ССР.* Зинатне, Рига, 331 стр.
- Гаврилова Г. Б., Табака Л. В. 1985.** Флора города Даугавпилс. Табака Л. В. (ред.) *Флора и растительность Латвийской ССР: Восточно-Латвийский геоботанический район.* Зинатне. Рига, с. 184–269.

- Путеводитель VI ботанической экскурсии в Советской Прибалтике по долине реки Даугава с 9 по 20 июля 1961. года.** Институт биологии АН Латвийской ССР, Рига, 1961, 24 с.
- Расиньш А. П. 1963.** Гидрилла мутовчатая *Hydrilla verticillata* (L. fil.) Royle в Латвийской ССР и проблема ее появления и распространения в Европе. *P. Stučkas Latvijas Valsts Universitātes Zinātniskie raksti. Bioloģijas zinātnes*, 2. Botānika 1, 49:157–167.
- Табака Л. В. (ред.) 1982.** *Флора и растительность Латвийской ССР: Юго-восточный геоботанический район.* Зинатне. Рига, 196 с.
- Табака Л. В. (ред.) 1985.** *Флора и растительность Латвийской ССР: Восточно-Латвийский геоботанический район.* Зинатне. Рига, 295 с.
- Фатаре И. (ред.) 1978.** *Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений I группы охраны.* Зинатне. Рига, 79 с.
- Фатаре И. (ред.) 1980.** *Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений II группы охраны.* Зинатне. Рига, 104 с.
- Фатаре И. (ред.) 1981.** *Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений III группы охраны.* Зинатне. Рига, 103 с.
- Фатаре И. (ред.) 1986.** *Хорология флоры Латвийской ССР: Перспективные для охраны виды растений.* Зинатне. Рига, 110 с.
- Шулц А. А. 1972.** Адвентивные растения как засорители агроценозов и рудеральных мест в Латвии. П. Э. Сарма (ред.) *Охрана природы в Латвийской ССР.* Рига, с. 79–102.

The history of botanical investigations in South-east Latvia

Uvis Suško, Pēteris Evarts-Bunders

Summary

Key words: history, botany, flora, Latvia.

South-east Latvia that embraces Southern Latgale and Eastern Selonia has inherited a rich history of botanical investigations. First of them were started in 1818 by the Roman Catholic priest of Lithuanian descent and the teacher of natural history at the Ilūkste Missionary School Józef Fiedorowicz (1777 – 1860) and later continued by Eduard Lehmann (1841 – 1902), Theophil Bienert (1833 – 1873) and Karl Reinhold Kupffer (1872 – 1935). The outstanding Latvian and Baltic botanists E. Lehmann and K. R. Kupffer have started their scientific path in the vicinity of Grīva Town near Daugavpils City. At the beginning of the 20th century only episodic investigations were carried out in the region (K. R. Kupffer, N. Malta). They gained a new scope along with the proclamation of the independent Republic of Latvia in 1918. The most outstanding botanists during the period of the first Republic of Latvia were N. Malta, K. Starcs, A. Villerts and A. Apinis. After the World War II investigations became more active along with the establishment of the Daugavpils Pedagogic Institute in 1952 when formation of the present-day herbarium of the Daugavpils University was started. In 1950's and 1960's many well-known botanists and biologists of Latvia investigated the flora of the region, e.g., A. Rasiņš, E. Vimba, A. Āboliņa, A. Mauriņš, I. Riekstiņš, K. Birkmane, E. Ozoliņa, A. Šulcs, Ģ. Gavrilova, Z. Spuris. Significant investigations starting by 1975 were carried out by the staff of the Laboratory of Botany of the Institute of Biology run under the guidance of L. Tabaka at the University of Latvia (at that time at the Academy of Sciences) and resulting in comprehensive monographs about the flora of South-east Latvia. The investigation of 1976 – 1983 carried out in the valley of River Daugava were summarized in a monograph by I. Fatare. In course of several decades the dendroflora of the region was investigated by dendrologists of the National Botanical Garden under the guidance of R. Cinovskis and since 1993 continued by P. Evarts-Bunders. Bryological investigations in the region were carried out by A. Āboliņa, B. Bambi and U. Suško. Investigations of aquatic macrophytes in lakes of the region were started in 1986 by U. Suško. Investigations of charophytes were performed in the region by U. Suško and E. Zviedre. In last decades phytosociological investigations in the region are performed by B. Bambi, V. Kreile, M. Laiviņš, M. Pakalne, N. Priedītis, S. Rūsiņa and L. Salmiņa. Since 2006 botanical investigations of the region are carried out under the guidance of the Institute of Systematic Biology of the Daugavpils University.